

Asia: VN/2166/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleisarvio

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu pitää opintosetelikokeilun tavoitteita perusteltuina ja ajankohtaisina. Toimenpiteet, joilla pyritään sujuvoittamaan siirtymiä toiselta asteelta korkeakoulutukseen ja vähentämään nuorten virheellisiä koulutusvalintoja vastaavat tunnistettuihin kehittämistarpeisiin.

Esityksen keskeiset vahvuudet

Esitys kiinnittää tarkoituksenmukaisella tavalla huomiota nuoriin, jotka jäävät ilman tutkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Opintosetelikokeilu lisää tietoisuutta avoimen korkeakoulun mahdollisuuksista yhtenä reittinä tutkinto-opiskelijaksi sekä madaltaa kynnystä kokeilla korkeakouluopintoja.

Lisäksi esityksen ohjauksellinen näkökulma on kannatettava. Valtakunnallisen ohjausmallin kehittäminen tukee palveluiden yhdenmukaistamista ja selkeyttämistä sekä parantaa opiskelijoiden näkökulmasta palveluiden saavutettavuutta. Kokeilu voi myös edistää korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten välistä yhteistyötä, mikä tukee koulutuspolkujen kokonaisvaltaista kehittämistä.

Huomioitavat näkökohdat ja kehittämistarpeet

Koulutustason nostamisen näkökulmasta opintosetelin vaikutus jää kuitenkin rajalliseksi yksittäiseksi toimenpiteeksi. Esityksessä ei ole riittävän selkeästi kuvattu mekanismeja, joiden kautta opintosetelikokeilu nopeuttaisi tai merkittävästi tehostaisi siirtymää korkeakoulutukseen.

Osaamistason nostamisen potentiaali on erityisesti niissä ryhmissä, joista ei tällä hetkellä hakeuduta korkeakoulutukseen, kuten ammatillisen perustutkinnon suorittaneissa. Tälle kohderyhmälle korkeakouluopinnot tulevat usein ajankohtaisiksi vasta työuran myöhemmässä vaiheessa, joten opintosetelikokeilu ei välttämättä tavoita heitä tarkoituksenmukaisesti.

Kustannus hyöty näkökulmasta opintoseteli ei myöskään erotu riittävän selkeästi jo käytössä olevista ja toimiviksi todetuista väylä ja polkuopinnoista. Lisäksi ammattikorkeakouluissa on jo nykyisin tarjolla maksuttomia avoimen ammattikorkeakoulun opintoja, ”kurkistuskursseja”, joissa tutustutaan eri aloihin.

Opintoseteli mahdollistaa opintojen suorittamisen useissa eri korkeakouluissa, mikä lisää valinnanvapautta. Samalla tämä voi kuitenkin johtaa tutkinto-opinnoissa opintojen hyväksilukuun liittyviin haasteisiin, ohjauksen pirstaloitumiseen sekä opiskelijan heikkoon kiinnittymiseen korkeakoulu yhteisöön. Kokeilussa uraohjauksen rooli jää vähäiseksi, mikä heikentää sen vaikuttavuutta koulutusvalintojen tukena.

Kokeilun vaikuttavuuden arviointi painottuu oppijoiden kokemuksiin. Vaikuttavuuden arviointi on haasteellista, erityisesti silloin, kun opintosuoritukset jakautuvat usean korkeakoulun kesken. Arvioinnissa tulisi systemaattisesti huomioida myös korkeakouluille aiheutuvat lisäkustannukset, mukaan lukien henkilöstöresurssit, tietojärjestelmät ja niiden rajapinnat sekä markkinointi ja viestintäkulut.

Opintosetelistä käytävä keskustelu on jo nyt nostanut esiin avoimien korkeakoulujen vaihtelevat termit ja käytännöt sekä Opin.fi portaalin käytettävyyteen liittyvät haasteet. Nämä tekijät voivat heikentää kokonaisuuden selkeyttä ja vaikeuttaa opiskelijoiden etenemistä kohti tutkintotavoitteista koulutusta.

Ryttyläinen-Korhonen Katri
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu